

התוועדות

כבוד קדושת
אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן
מליובאוויטש

י"ב תמוז, ה'תש"ל

חלק ה – י"ל לש"פ מטות-מסעי, ה'תשע"ה

יוצא לאור על ידי מערכת
"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים וחמש לבריאה
שבעים שנה להסתלקות-הילולא של כ"ק הרלו"צ ז"ל

מוקדש

לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ולזכות

הילד חייל ב"צבאות השם"

לוי שיחי

ליום הולדתו, ד' סיון

וליום הכנסו בבריתו של אאע"ה י"א סיון, ה'תשע"ה

ולזכות אחיו ואחיותיו

חיילים ב"צבאות השם"

מנחם מענדל, חי' מושקא, חנה ורוסיא רחל

שיחיו לאריכות ימים ושנים טובות ובריות

נדפס על ידי ולזכות הוריו

הרה"ת ר' יוסף יצחק וזוגתו מרת מרים אסתר שיחיו וילהלם

ולזכות זקניו

הרה"ת ר' ברוך וזוגתו מרת שטערנא שרה שיחיו וילהלם

הרה"ח ר' משה בנימין וזוגתו מרת לאה רבקה שיחיו פערלשטיין

ג

בי"ה, כ"ו מני"א תשכ"ג
ברוקלין

הווי"ח אי"א נוי"נ וכו' מוה' יצחק מענדל שי

שלום וברכה!

לאחרי הפסק נתקבל מכתבו מכ"ב מני"א,

ובעת רצון יזכירו כל שכותב אודותם על הציון הק' של כ"ק מו"ח
אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע מתאים לתוכן כתבו.

ומובנת הפליאה והתמיי שזה זמן רב ביותר שאין ממנו כל ידיעות,
וביחוד בנוגע להפצת המעינות חוצה, אף שבודאי לדכוותי למותר להאריך
בגודל הענין בכלל ובזמן הזה בפרט, וק"ל.

ויהי רצון שלא יחסר כלל וכלל בהבפועל, ובמשך הזמן יבשר טוב בזה,
ואת"ל הרי בזה גם קיום מצות ואהבת לרעך וגוי.

בברכה לבשו"ט בכל האמור

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
ש.מ. סימפסון, מזכיר

ג

מצילום האגרת. נדפסה בתשורה (פרידמן, תשנ"ו).
מוה' יצחק מענדל: ליס, כחב"ד. אגרת נוספת אליו — אג"ק ח"ג אגרת תיג.
מצות ואהבת לרעך וגו': קדושים יט, יח.

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ מטות-מסעי, הננו מוציאים לאור חלק חמישי ואחרון מהתוועדות
חג הגאולה י"ב תמוז ה'תש"ל — הנחה בלתי מוגה (חלק ראשון י"ל לש"פ קרח,
חלק שני לש"פ חוקת, חלק שלישי לש"פ בלק, חלק רביעי לש"פ פינחס).

*

בתור הוספה — מכתבים (תדפיס מכרכי "אגרות-קודש — מילואים" מהשנים
תרפ"ה-תשל"ה, שמכילים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו
נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

יום שלישי שהוכפל בו כי טוב פ' מסור"ת, ה'תשע"ה,
שבעים שנה להסתלקות-הילולא של כ"ק הרלו"צ ז"ל
ברוקלין, נ"י.

Published and Copyright 2015 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5775 • 2015

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס
The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237
(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס
על ידי חיים שאול בן חנה
בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"
(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

ב

ב"ה, ח"י מנ"א תשכ"א
ברוקלין

הרה"ח אי"א נוי"נ וכו' מוה' ... שי

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך נתקבל מכתבו מיי"ג מנ"א עם המצורף אליו, וגם ממכתב זה אינה מובנת כלל סיבת העדר הכתיבה, שהרי התחלת מכתבו בלשונו, שלא הי' מה לו לכתוב, הרי זה עוד תמיה יותר מאשר העדר הכתיבה [בהמצאו בתוככי אנ"ש הנמצאים בתוככי כמה רבבות מבניי כן ירבו, שכל יומא צריך להיות עבד עבדתי, אפילו כשנמצאים במדבר שממה, ואין הפעולות באופן דלרבים, עאכ"כ במצב כהנ"ל].

ויהי רצון מהשי"ת ע"פ מ"ש מי יתן והי' לבבם זה להם (ועיין לקו"ת במדבר טו, א', איך שאין בזה סתירה למאמר הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים) שלא יחסר בהפועל, ולכה"פ ועכ"פ לא יחסר בהנוגע לעתיד, ובמקום שהי' חסרון בעבר הנה יתוקן בהעתיד ע"י עבודה כפולה ומכופלת, וכמאמר התדב"א, הי' רגיל לקרות דף אחד יקרא שני דפים וכו', עיין תניא אגה"ת פרק ט' בסופו, ואין לך דבר העומד בפני רצון תקיף כדבעי.

בברכה לבשו"ט בענינים הכללים והפרטים גם יחד

מ. שניאורסאהן

ב

מצילום האגרת.

שכל יומא .. עבד עבדתי: זהר ח"א רה, סע"א. ח"ג צד, ריש ע"ב.
ע"פ מ"ש מי יתן והי' לבבם זה להם: ואתחנן ה, כו.

למאמר הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים: ברכות לג, ב. וש"נ.

וכמאמר התדב"א, הי' רגיל לקרות דף אחד כו': ראה ויק"ר רפכ"ה. וראה לקו"ש חל"ט ע' 111 הערה 2.

לט. עוד לפני הגאולה בי"ב תמוז, היתה כבר התחלת השחרור מבית-האסורים בג' תמוז, כמבואר פרטי הדברים בקונטרס²¹⁵ שבו נדפסו המאמרים שנאמרו בימים אלו, ולפנ"ז גם "רשימה" מג' תמוז, ונקודת הדברים (כמובא במכתב²¹⁶ שנדפס גם בהליקוט²¹⁷) — מה שאמר כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע באסיפה בפטרבורג²¹⁸: רק הגוף נמצא בגלות ושעבוד מלכיות, משא"כ הנשמה, לא נשלחה מעולם לגלות ואין עלי' שעבוד מלכיות, ולכן, בכל הנוגע לדת, תורה ומצוות ומנהגי ישראל, אין עלינו בעל-דעה (ע"כ הוא הלשון שנעתק במכתב הנ"ל, ולאח"ז מוסיף:) ואסור שיפעילו שום אמצעי של כפי' והכרח.

והכוונה בזה — בפשטות — לפי שבאותה אסיפה, שבה הי' נוכח גם בא"כ הממשלה, רצו לעשות שינויים בנוגע לחינוך בנ"י, ולקבוע הוראות וחוקים, שלפי הוראת גדולי ישראל אז, היו פוגעים בעניני יראת-שמים, תומ"צ ומנהגי ישראל. וחלק מהמשתתפים באסיפה מבאי-כחם של בנ"י טענו, שאי אפשר לעמוד נגד הממשלה, שדורשת זאת בתוקף, עד כדי איום, שאם לא יקבלו ההוראות שלהם, אזי יגרמו לכך שיערכו פרעות ("פאָגראַמען") ביהודים (כידוע הסיפור בזה²¹⁹); ולכן נעמד כ"ק אדמו"ר בכל התוקף, ואמר את הדברים הנ"ל — שאסור להפעיל אמצעי-לחץ כדי להכריח יהודים לעשות דברים שאינם מתאימים לדת, תורה ומצוות — בידעו שבא"כ של ה"צא"ר שומע את הדברים, ואדרבה: כדי שישמע וימסור זאת, שיהודים מגלים התנגדות תקיפה לדבר, ולא יאפשרו זאת.

ואכן, בגלל שדיבר נגד הממשלה, באו ואסרו אותו (בתוך המלון כו'), ושחררוהו רק לאחר כמה ימים, ואין כאן המקום להאריך בזה.

וכיון שרשימה זו נדפסה יחד עם ההוספה הנ"ל, הרי מובן, שגם עכשיו — שלא נמצאים במדינה ההיא (וגם שם אין עכשיו הצא"ר וכו'), אלא חיים במדינה שבה יכולים (אם רק רוצים) להתנהג ע"פ הדת, תורה ומצוותי' ומנהגי ישראל במילואם, באין מפריע ואין מחיר [צריך רק להבטיח ש"לא יתבייש מפני המלעיגים"] — יש בזה הוראה ששייכת לכל אחד ואחת בענינם.

215) קונטרס יד — חג הגאולה יב"יג זו (אג"ק חכ"ו ע' תטז).

תמוז תרצ"א (סה"מ קונטרסים ח"א קעד, א 217) בהוספה ללקו"ש השבועי (בלק).

ואילך. ולאח"ז בסה"מ תרפ"ז ס"ע קצה 218) ראה סה"ש תרפ"ז ע' 169. וש"נ.

ואילך). 219) ראה שיחת י"ב תמוז תשי"ד סכ"ו

216) מ"יום שלישי, שלישי בתמוז" שנה (תו"מ ח"י"ב ע' 95 ואילך). וש"נ.

מ. ובהקדים — שלכאורה לא מובנת ההוספה שאסור להפעיל אמצעי לחץ והכרח כו' — דממה-נפשך:

אם מדובר אודות אמצעי לחץ והכרח שבא מצד הממשלה, ויש בכחה לפעול זאת (דאל"כ, אין זה אמצעי לחץ) — הרי זה ענין של אונס, ו"אונס רחמנא פטרי" ²²⁰, ועד שמצינו דעה בירושלמי ²²¹ ש"אונס כמאן דעביד" (לא רק ש"רחמנא פטרי", אבל "כמאן דעביד לא אמרינן").

וכשם שהדברים אמורים בנוגע לקיום מצות עשה — מובן שכן הוא גם בנוגע לעבור על מצות לא תעשה.

לכאורה יש לבאר בפשטות, שכיון שיש אפשרות לבטל ולמנוע את האונס, אזי צריכים להשתדל לעשות כל התלוי בזה. אבל יש לומר בעומק יותר, שאפילו כאשר אין אפשרות לבטל ולמנוע את האונס, הנה גם כאשר הדבר נעשה באונס, צריך להצטער על זה, ועד לצער כזה שכדי למנוע אותו כדאי להתנהג באופן של מס"נ, כפי שהיתה אז הנהגת כ"ק אדנ"ע שהעמיד את עצמו בסכנה בפועל ממש.

ויש לבאר טעם הדבר — דלכאורה, כיון שהוא אונס, אי אפשר לבוא אליו בטענות, וא"כ, מה יש לו להצטער?!

בשלמא בנוגע לשוגג מובן שצריך להצטער — כפי שמבאר רבינו הזקן באגה"ק ²²² מלקוטי תורה להאריז"ל ²²³ בנוגע לשגגות "שהן מהתגברות נפש הבהמית", שכן, לולי זאת, לא הי' נכשל אפילו בשוגג.

ובאותיות של נגלה דתורה — כפי שמצינו בגמרא ²²⁴ ש"לא יאונה לצדיק כל און" ²²⁵, ולכן, אם הי' מתנהג כפי שיהודי צריך להתנהג, הנה גם בשוגג לא הי' קורה אצלו ענין בלתי-רצוי. אלא ששם מדובר ב"מידי דאכילה" ²²⁶, אבל מזה מובן שגם כאשר השגגה היא בענין אחר, יש לזה שייכות לאופן הנהגתו.

וזהו גם הביאור בפשטות שעל חטא בשוגג מביאים קרבן [ועד כדי כך שהקרבת הקרבן היא באופן שצריך לצייר לעצמו שכל מה שעושים עם הבהמה הרי זה כאילו עושים עמו — שמקריבים חלבו ודמו על

(220) ב"ק כח, סע"ב. וש"נ.
(221) ירושלמי קידושין פ"ג ה"ב. גיטין רע"א.
(222) פ"ז ה"ו.
(223) סוסכ"ח.
(224) ע"ז לט, א. וראה תוס' גיטין ז,
(225) משלי יב, כא.
(226) תוס' שם.

הוספה

א

ב"ה, כ"א מ"ח תשי"ב
ברוקלין

האברך ... שי

שלום וברכה!

מאשרים קבלת מכתבו מט' מ"ח, בו כותב ר"פ על סדרי הישיבה ובישיבת הערב בנגלה ובחסידות וכן מהפעולות בחדש תשרי.

ויהי רצון שימשיך לבשר טוב בכל האמור, ובאופן דמוסיף והולך מוסיף ואור הן בעניני תורה והן בעניני מצוה כמובן. וכן בהשפעה על הזולת שגם הוא יעשה ככה, שהרי ואהבת לרעך כמוך כלל גדול בתורה, — וידועה הוראת נשיאי החסידות החל מהבעש"ט ועד לנשיא דורנו כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, ומודיע זה בפירוש רבנו הזקן, אשר אהבת השם אהבת התורה ואהבת ישראל, חד הוא, ועיין רש"י ד"ה דעלך סני, שבת ל"א ע"א.

וביחוד בשנה זו, שנת המאתים להסתלקות הילולא של הבעש"ט, אשר תחלת עבודתו ופעולותיו נתגלו באהבת ישראל ועד להקטן שבקטנים, חינוך ילדי בני ישראל על טהרת הקדש.

בברכה לבשו"ט בכל האמור

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

(ז"ע נתקבל המברק שלו, ואינו ברור השואל על דעת עצמו, או בשליחות הוריו שי' (שאז היו הם החותמים)? ואם כבתרייתא — יש לעשות כדעת שני רופאים מומחים. אלא שבהנוגע לניתוח כל עכבה בזה — בהסכמת הרופאים — לטובה).

א

מהעסקה.

ואהבת לרעך כמוך כלל גדול בתורה: קדושים יט, יח ובתו"כ ופרש"י.
אהבת השם אהבת התורה ואהבת ישראל, חד הוא: ראה ספר הערכים-חב"ד כרך א ערך אהבת ישראל ס"ו (ע' תרכז ואילך). וש"נ. וראה גם אג"ק חכ"ט אגרת יא"ר, ובהנמסר בהערות שם. ח"ל אגרת יא"תמב. ועוד.

רש"י ד"ה דעלך סני, שבת ל"א ע"א: ושם (ד"ה דעלך סני לחברך לא תעביד): "ריעך וריע אביך אל תעזוב (משלי כז, יו"ד) זה הקב"ה, אל תעבור על דבריו ... ל"א חברך ממש כו".
וראה גם שיחת כ"ף מנ"א תשי"ט (תו"מ התוועדות חכ"ו — תשי"ט ח"ג — ס"ע 161).

אח"כ צוה לנגן ניגון הכנה, ניגון רבינו הזקן בן ד' הבבות (בבא הד' — ג"פ), והניגון "ניע זשוריצי כלפצי" (ועמד מלא קומתו ורקד על מקומו בשמחה רבה).

ואח"כ אמר:

מחר — יום ששי, אבל זה י"ג תמוז... ומסתמא ימשיכו ויערכו בזמן המותר התועדות נוספת, שלא בהשתתפותי בגוף בגשמיות, אבל בהשתתפותי ברוחניות. ובתור המשך — יקחו את המשקה והמזונות מהתועדות זו.

וע"פ המדובר אודות האגרת של בעל הגאולה והשמחה — ימשיכו זאת על כל השנה כולה.

[טרם צאתו ניגן כ"ק אדמו"ר שליט"א ב' הבבות של הניגון "כי אלקים יושיע ציון וגו' וזרע עבדיו וגו'"].

המזבח כו', כמבואר בפרשני המקרא ובספרי המוסר והחסידות²²⁷, וכדברי רש"י בריש מסכת שבועות ש"כל השוגגין צריכים כפרה" — דלכאורה: על מה צריך כפרה, הרי ה' שוגג — כיון שאילו ה' מתנהג כדבעי, אזי לא ה' נכשל אפילו בשוגג.

אמנם, במה דברים אמורים? — בענין של שוגג, שזהו עכ"פ המעשה שלו; הוא אמנם לא ידע שזהו דבר האסור, או זמן האסור וכיו"ב, אבל לכל-הפחות המעשה הוא שלו; משא"כ בנוגע לאונס — כיון שמכריחים אותו לעשות מעשה זה, הנה לא זו בלבד שאין כאן רצון דעת ומחשבה שלו, אלא כיון שכפוהו והוכרח לעשות זאת, הרי גם המעשה אינו שלו²²⁸.

ונמצא, שאונס הוא פחות חמור אפילו משוגג, ולכן מצינו כמה חילוקים בין אונס לשוגג, כדברי הגמרא במסכת כריתות²²⁹ ובכ"מ.

ומזה באה החקירה — האם במקרה של אונס יש צורך בענין של תשובה וכפרה, כדי לתקן את הענינים שעשה באונס. ואפילו את"ל שאדם שהזיק את חברו באונס חייב לשלם, כי, בנוגע לניזק אין נפק"מ אם הנזק נעשה ברצון או לא, וכיון שמלבדו אין מישהו אחר שיכולים לתבוע ממנו הנזק, חייב המזיק לשלם ולמלא את החסרון של הניזק — הרי כל זה אינו שייך בין אדם למקום, וכיון שבאונס אין זה אפילו המעשה שלו (כנ"ל), הרי לכאורה אין מקום לענין של תשובה וכפרה (ככל פרטי הראיות שהובאו בענין זה)²³⁰.

ועפ"ז צריך להבין: מהו הטעם שגם בנוגע לאונס צריך להצטער (בצער גדול ביותר) ולהסתכן כו' — לא רק כדי למנוע את האונס, אלא גם כשאין אפשרות למנוע זאת?

מא. אך יש הוראה ברורה בזה בשו"ע של רבינו הזקן בסוף הלכות שבת, ששם מדובר בנוגע לחינוך של קטן.

ובהקדים — שבנוגע למעשה דקטן יש כלל (שנוגע להלכה בכמה ענינים) המובן מדברי הגמרא²³¹ ש"פיתוי קטנה אונס הוא", והיינו,

227) ראה רמב"ן ויקרא א, ט. וראה ה"ו. ספורנו שם, ב. של"ה מס' תענית (ריא, ב) — מרקנטי. ועוד.
228) ראה שו"ת חמדת שלמה חאו"ח סל"ח"ט. הובא באג"ק ח"א ע' רלו בהערה.
229) ט, א. וראה רמב"ם הל' שגגות פ"ה
ה"ו. 230) ראה ספר ללקוט שושנים (להגר"א שי' בחבוט) ח"ב ס"ד ובס' שנסמנו שם. וראה גם שו"ת דובר שלום סימן מרמז (ע' עא ואילך).
231) יבמות לג, ב. וש"נ.

ש"אע"פ שהקטנה עושה זאת ברצון, מ"מ, להיותה קטנה שאינה בר-דעת, אין לזה דין של מפתח, אלא דין של אונס. ומזה מובן, שכן הוא גם בקטן.

ואעפ"כ אומר רבינו הזקן בשו"ע²³² בנוגע לקטן שעבר עבירה בקטנותו, ש"אע"פ שאינו צריך תשובה כשיגדל, מ"מ, טוב לו שיקבל על עצמו איזה דבר לתשובה ולכפרה, אע"פ שעבר קודם שנעשה בר עונשין.

והענין בזה²³³:

אין הכוונה שהמעשה שעשה בקטנותו אינו שייך אליו, וחשיב כאילו משהו אחר עשה זאת, אלא זהו מעשה שהוא עשה, וחשיב "מעשה רב".

— כשעושים בשבת "מלאכה שאינה צריכה לגופה"²³⁴, ש"לאו מלאכת מחשבת היא"²³⁵, ואינו "מעשה רב". ולכאורה הי' אפשר לומר עד"ז בנוגע לקטן, שכיון שאין לו מחשבה, כי אם מעשה²³⁶, אין זה מעשה של עבירה, שבשביל זה יש צורך הן במעשה והן במחשבה, שלכן, קטן שאינו בר-דעת, לאו בר מצוות הוא.

אבל רבינו הזקן מדגיש "שעבר קודם שנעשה בר עונשין" (ולא בגלל שאנוס הוא וכו'), היינו, שהמעשה הוא מעשה, היפך מעשה הטוב, שדורש עונש, אלא שאינו בר עונשין, היינו, שאין לו שייכות לענין העונש, כיון שאינו בר דעת.

ולכן "אינו צריך תשובה" — כי, תשובה ענינה לפעול ענין הסליחה, "סלחתי כדברך"²³⁷, ובמילא בטלים כל העונשים, ועד ש"אין מזכירין לו דבר וחצי דבר ביום הדין לענשו כו"²³⁸, וכיון ש"עבר קודם שנעשה בר עונשין", "אינו צריך תשובה" לבטל את העונש.

אבל אעפ"כ, "טוב לו שיקבל על עצמו איזה דבר לתשובה ולכפרה" — לא בשביל לבטל העונש, אלא בתור תשובה וכפרה.

ומזה למדים, שאפילו כשעושים דבר באונס (כנ"ל שמעשה קטן אונס הוא), הרי זה ענין שדורש תשובה וכפרה (שלכן "כשיגדל" הקטן, "טוב לו שיקבל על עצמו איזה דבר לתשובה ולכפרה").

(232) אור"ח שש"ג סי"א.

(233) לשלימות הענין — ראה שיחת

ש"פ בלק סי"ט ואילך (לקמן ע' ...).

(234) שבת עג, ב. וש"נ.

(235) פרש"י שם צג, ב (ד"ה ור"ש).

(236) ראה חולין יב, ב ואילך.

(237) שלח יד, כ.

(238) תניא אגה"ת רפ"ב.

לכל העולם. ואעפ"כ, לא התחשב בכל חשבונות אלו, אפילו חשבונות שלכאורה הם ע"פ שולחן-ערוך, והתנהג באופן המבואר בשיחה האמורה, שבנוגע לדתינו, תורה ומצוות ומנהגי ישראל, אין עלינו בעל-דעה, כיון שנמצאים ב"חירות", לא בגלות ולא בשעבוד מלכיות].

ויתירה מזה: אפילו אלו שעדיין נמצאים שם עכשיו — ממשיכים בקו זה, מבלי הבט על כך שכבר עברו כמה שנים מאז שכו"כ יצאו משם והם עדיין נמצאים שם לעת-עתה, ואעפ"כ, לא מתחשבים בחשבונות אלו, וממשיכים להתנהג באותו סדר.

מז. וענין זה נותן את הבטיחות והנאמנות בהקב"ה — "מאמין בחי העולמים וזורע"²⁵⁵ — שמהמעמד ומצב ד"הזורעים בדמעה", יבואו למעמד ומצב ד"ברנה יקצורו"²⁵⁶,

ובקרוב ממש יפתחו את הפתחים והדלתות והשערים לרווחה, ויניחו להם לצאת משם "בנערינו ובזקנינו גו' בבנינו ובבנותינו"⁴⁸, ו"כספם וזהבם אתם"²⁵⁷,

ובאופן שיצאו עם ילדים שלמים ונכדים שלמים, ושלמים גם בעצמם, וילכו מתוך שמחה וטוב לבב, כל אחד ואחד למקום המיועד לו — "מה' מצעדי גבר כוננו"²⁵⁸ — אבל למקומות שבהם יוכלו ללמוד תורה ולקיים מצוות ולגדל ילדים לתורה ולחופה ולמעשים טובים, מתוך הרחבה והרווחה אמיתיים.

ותהי' זו הכנה קרובה לקיום היעוד "קהל גדול ישובו הנה"¹³⁹, שישובו "ברנה" מ"תימן" ומ"צפון" ומכל ד' רוחות העולם, כפי שנימנו בנבואה²⁵⁹, ובאופן ד"אומר לצפון תני" (תן את ישראל הפזורים שמה)²⁶⁰, שהם עצמם יציעו להוציאם משם — בקרוב ממש, ובחסד וברחמים.

ובעל השמחה והגאולה, שהעמידם על דרך זו — הנה מה "זרעו בחיים אף הוא בחיים"²⁶¹, ויצא עם כל צאן מרעיתו לקבל פני משיח צדקנו, בקרוב ממש.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א התחיל לנגן הניגון "הושיעה את עמך וגו'".]

(255) ירושלמי — הובא בתוס' שבת לא, יד חשוך. ח"ה ע' קג (נעתק ב"היום יום" י סע"א. תמוז). ועוד.

(256) תהלים קכו, ה.

(257) ישעי' ס, ט.

(258) תהלים לו, כג. וראה אג"ק אדמו"ר

מוהרי"צ ח"ג ע' תקסא (נעתק ב"היום יום"

(259) ישעי' מג, ה"ו.

(260) שם, ו (ובמצו"ד).

(261) תענית ה, ב.

יהי' שינוי — הנה לאחר שעברו כמה חדשים ולאח"ז כמה שנים, נוכחו לדעת שהעולם מגיב באדישות, ואין על מה לבנות כו'.

ואעפ"כ, עמדו בעצמם במסירת-נפש על קיום התורה ומצוותי' בחיי יום-יום, ולא רק בנוגע לעצמם, אלא כך נהגו גם בנוגע לחינוך הילדים.

ובהקדם המדובר כמ"פ²⁵³, שכאשר אדם מתנהג באופן מסויים בנוגע לעצמו, עדיין לא יכולים לדעת אם אכן סבור הוא שכך צריך להתנהג, שהרי יכול להיות שהוא סבור שזהו ענין של היזק, ואעפ"כ עושה זאת מכמה סיבות צדדיות — מצד התאווה, מצד כבוד וכו' ;

משא"כ כשרואים שבאופן כזה מחנך גם את ילדיו — שכן, בטבע בני-אדם, הנה מבלי הבט על מצבו בנוגע לעצמו, רוצה לתת לילדים את הטוב והמוכח ביותר, באופן היותר מואר וקדוש, וכמובן (ובפרט כשמדובר אודות האם) לדאוג לצרכיהם בעוה"ז הגשמי, והיינו, שיהי' להם לא רק "עולם הבא", אלא שגם ב"עולם הזה" יהי' להם קיום... לכל-הפחות באופן מצומצם, "לחם לאכול ובגד ללבוש"³⁴.

ובכן: ראו בפועל, שתחת הממשלה ההיא חינוכו אבות ואמהות את ילדיהם, בנים ובנות, באופן שבדרך הטבע לא יוכלו הילדים לחיות באורח חיים אנושי, ביחד עם שמירת שבת וטהרת המשפחה וכו' וכו', אלא יצטרכו להיות מנותקים מכל הסביבה, ולחיות בחשאי ובצנעה וכו', ולא רק באופן זמני, אלא באופן הנמשך בקביעות, כמובן הקושי שבדבר מדברי הגמרא²⁵⁴ "אלמלי נגדוה לחנני מישאל ועזרי' כו'", שאז לא יודעים אם היו עומדים בנסיון, כיון שלא מדובר אודות יסורים לפי רגע או שעה, אלא אודות דבר הנמשך.

ואעפ"כ, לא התחשבו בכל החשבונות האלו — לא האבות ואפילו לא האמהות, וחינוכו את הילדים שזה עתה רק נולדו, והעמידו אותם מלכתחילה בסדר כזה שלכאורה אין לו שום הצדקה — אם רק מתנהגים ע"פ חשבון, אפילו חשבון דקדושה.

[וכפי שראו גם אצל "הנשיא הוא הכל"²⁰, שלכאורה לא הי' מקום לאופן הנהגתו בבית-האסורים, ועד"ז בנוגע לכללות הנהגתו לפנ"ז בכמה נקודות, בידעו, שזהו כנגד מלכות ששולטת על 200 מליון אנשים, וזה כבר כמה שנים שעומדים במלכותם, ורואים שהעולם אינו מתערב בעניניהם הפנימיים, במכ"ש מזה שאינו מתערב אפילו בענינים שנוגעים

ונפק"מ גם בנוגע למי שלא קיים מצוה מצד אונס, כמו בנוגע לאונן רח"ל וכיו"ב — אם צריך להשלים זאת כשיש עדיין אפשרות לכך²³⁹.

מב. ובנוגע לענינו:

יש כאלו שרוצים להשלות את עצמם שיש ענינים שהם מוכרחים לעשותם, ואין להם ברירה אחרת, כיון שחיים בין גויים, ובמילא חייבים לוותר על משהו, ואי אפשר לקפוץ על כל דבר ולעשות להיפך, כיון שלא יניחו לו כו'.

ובכן: אפילו אם זה חשבון צדק, וזהו אמנם ענין של אונס — הרי לאח"ז צריך להיות עכ"פ צער עמוק על זה, וגם ענין של תשובה וכפרה; ועאכו"כ שאסור שבשעת מעשה יהי' זה באופן ש"נהנה מסעודתו של אותו רשע"²⁴⁰, כמבואר בארוכה בדיוק מארז"ל זה²⁴¹.

ומה גם שיכול להיות שאין זה חשבון צדק, אלא שהוא השלה את עצמו שזהו ענין של אונס, כיון שאם לא יעשה כך, יכריחו אותו לעשות זאת.

ומזה באים לחקירה בנוגע לדין נוסף: אם הכריחו מישהו לעשות דבר מסויים, אבל גם אם לא היו מכריחים אותו הי' עושה זאת מרצונו, ועד"ז להיפך: הוא רצה לעשות דבר מסויים, אבל בפועל עשה זאת בגלל שהכריחו וכפו אותו לעשות זאת.

ובכן: ידועה מסקנת האחרונים בזה²⁴² — שכיון שהי' בזה גם הרצון שלו, לכן, האונס אינו פוטר אותו מעונש, ועאכו"כ שאינו פוטר אותו מהחיוב של תשובה וכפרה (וא' ראיות והוכחות לזה — מהדין ש"איש שאנסוהו עד שבא על הערוה חייב מיתת בית דין שאין קישוי אלא לדעת"²⁴³).

ולכן, גם אם הוא משלה את עצמו שהוא אנוס בדבר — עליו לבחון את עצמו היטב האם זהו גם הרצון שלו... ובלשון שאומרים ב"על חטא": "חטאנו לפניך באונס וברצון"²⁴⁴: אמנם הכריחו אותו, אבל הי' זה גם ברצון!...

(239) ראה אנציק' תלמודית (כרך א) ערך אונס (א) סי"ב (ע' שנט). וש"נ. קובץ שיעורים עמ"ס יבמות סמ"ט. ועוד.

(240) מגילה יב, א. (243) רמב"ם הל' סנהדרין פ"כ ה"ג.

(241) ראה תו"מ חנ"ב ס"ע 149 ואילך. (244) ראה גם

וש"נ.

מג. ובנוגע לעניננו, בהמשך להאמור לעיל (ס"ח) אודות האגרת לחגיגת י"ב תמוז הראשונה — הרי זה קשור גם עם אלו שיש להם טענות על כך שמדברים עמהם אודות קביעות עתים בתורה בכתובות ובריבוי וכו', שעל זה מדובר במאמר שצירף בעל הגאולה ללמוד בימי הגאולה י"ב-י"ג תמוז²⁴⁵: "עשרה שיושבים ועוסקים בתורה שכינה שריו' ביניהם"²⁴⁶.

ולהעיר, שאע"פ שכללות המאמר מדבר בשבח של תלמוד תורה ברבים — שענין זה ה' אז צורך השעה, שהרי על תלמוד תורה ביחיד לא היתה גזירת המלכות, ולא בגלל זה אסרוהו וגירושוהו כו', אלא בעיקר עבור תלמוד תורה בשלשה, ועאכו"כ בחמשה, והעיקר תלמוד תורה ברבים, שזהו הענין ד"עשרה שיושבים ועוסקים בתורה" — אעפ"כ מביא באריכות בהתחלת המאמר (לא רק "עשרה שיושבים ועוסקים בתורה", אלא) גם "ומנין אפילו חמשה .. ומנין אפילו שלשה", ועד "ומנין אפילו אחד, שנאמר²⁴⁷ כל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתך"²⁴⁸.

והלימוד ממאמר זה — כאמור לעיל (ס"ה) שכיון שנדפס הרי זה הוראה לדורות, ועאכו"כ עבור אלו שנמצאים במדינות הרווחה — שאלו שיכולים לצרף אליהם עוד תשעה, בודאי צריך להיות אצלם הענין ד"עשרה שיושבים ועוסקים בתורה", ועכ"פ "אפילו חמשה", "אפילו שלשה", "אפילו שנים", ועד "אפילו אחד" שגם אז יקויים הענין ד"אבוא אליך וברכתך", החל מסיוע במיוחד להצליח בלימוד תורתו ("אשר אזכיר את שמי"), וכן בכל הברכות שמסיים במאמר ובאגרת הקודש הנ"ל.

ובנוגע לעניננו, וכמדובר לעיל שמכל ענין צ"ל "בכך" — לעסוק בענין שאודותיו מדובר באגרת לחגיגה י"ב תמוז הראשונה (והרי דברי צדיקים קיימים לעד²⁴⁸) — לקבוע עתים בתורה בהוספה לגבי מה שהי' עד עתה, ובאופן של לימוד המביא לידי מעשה — קיום המצוות ובהידור.

ואז יקויים מ"ש שכאשר "בחוקותי תלכו ואת מצוותי תשמרו

(245) נדפס בסה"מ תרפ"ח ע' קמח (248) ראה אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ג ואילך. תש"ח ע' 265 ואילך.
(246) אבות פ"ג מ"ו.
(247) יתרו כ, כא.
(248) ע' תקעו. ח"ד ע' שלט. ח"י ע' קמו. ח"א ע' שכט.

ועשיתם אותם²⁴⁹ — הרי זה יביא לקיום היעוד "ואשבור מוטות עולכם ואולך אתכם קוממיות"²⁵⁰.

מד. וענין זה יש לו שייכות מיוחדת להנהוג בימי הגאולה י"ב-י"ג תמוז לערוך "מגבית" עבור המוסדות — "אהלי כו" — שנקראים על שמו של בעל השמחה והגאולה²⁵⁰.

ובודאי יתנדב כל אחד ביד רחבה. ואלו שרוצים — ירשמו שמם ושם אמם, להזכירם על הציון של בעל השמחה והגאולה.

ולהמשיך הענין ד"עשרה שיושבים ועוסקים בתורה", עד שיפעל הענין ד"אזכיר את שמי .. וברכתך", כפשוטו של מקרא, בביהמ"ק השלישי, שיבנה ע"י משיח צדקנו בקרוב ממש.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א ניגן בעצמו הניגון "בך בטחו אבותינו גו' אליך זעקו ונמלטו גו'"].

* * *

מה. דובר כמ"פ אודות תורת הבעש"ט²⁵¹ שכל הענינים שבעולם הם בהשגחה פרטית, ובפרט בנוגע ליהודי, שכל דבר שרואה או שומע (אם באופן של ראי' או באופן של שמיעה, כפי המדובר לעיל²⁵²) הרי זה הוראה בעבודת השם, ועאכו"כ כשמדובר אודות ענין של נשיא בישראל, שכותב בנוגע לביאור הענין "לא אותי בלבד כו'", אלא זהו ענין שנוגע לכל בני" בכל מקום שהם ובכל הזמנים — הרי זה בודאי בהשגחה פרטית, ויש בזה הוראה מיוחדת.

ומזה מובן שיש גם הוראה בנוגע למדינה ההיא — הוראה לא רק בשעתה, שבה ה' אז רוב מנין ורוב בנין של בני"י, אלא גם בנוגע לזמן שלאח"ז, ובפרט כשבאים להתוועדות של ימי הגאולה אלו — להזהר וללמוד מהמעמד ומצב שהי' אז מצד תנאי המדינה ההיא.

מו. מצד תנאי המדינה ההיא, ה' ענין ביסוס התורה ומצוותי' באופן שבדרך הטבע לא ה' שום סיכוי ח"ו שיצליחו בזה.

גם אם במשך התקופה הראשונה ה' כאלו שרצו להשלות את עצמם שזהו מצב שיהי' רק לכמה ימים, כמה שבועות או חדשים, ולאח"ז

(249) ר"פ בחוקותי.
(250) ראה גם שיחת י"ג תמוז דאשתקד סרכ"ג ואילך. וש"נ.
(251) ראה כש"ט בהוספות סקע"ט ואילך.
(252) במאמר פ" (לעיל ע' ...).
(253) סנ"ח (תו"מ חנ"ז ע' 117 ואילך). וש"נ.